

مقدمه مؤلف

داستان «امتحان نهایی جامعه‌شناسی» از کجا شروع شد؟

حدود ۲/۵ میلیون سال پیش، طی یک فرایند فرگشتی، اولین گونه‌های انسانی پا به کره زمین گذاشتند؛ این گروه‌های انسانی که با هم زندگی می‌کردند و به هم تعلق داشتند، «جامعه» نامیده شدند.

تقریباً همین ۷۰ هزار سال پیش بود که موجوداتی از گونه انسان، اقدام به ایجاد ساختارهای بسیار پیچیده‌ای در بستر این جوامع کردند؛ این ساختارها، «فرهنگ» نامیده شدند.

در نهایت، برای مطالعه علمی زندگی در اجتماعات انسانی و بررسی رفتارهای جمعی انسان‌ها، دانشی پدید آمد که «جامعه‌شناسی» نامیده شد. حال، بعد از گذشت حدود ۲/۵ میلیون سال، نظام آموزشی کشور، از دانش‌آموزان پایه دوازدهم انسانی می‌خواهد که خود را برای آوردگاهی سخت آماده کنند تا میزان اطلاعاتشان درباره جامعه و جامعه‌شناسی محک بخورد. این آوردگاه، «امتحان نهایی جامعه‌شناسی» نامیده می‌شود.

«امتحان نهایی جامعه‌شناسی» را چه‌طور پشت سر بگذاریم؟

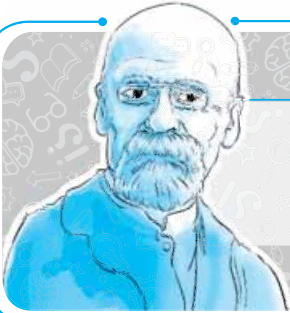
کتابی که در دست دارید، منبع جامع و مانعی برای امتحان نهایی درس جامعه‌شناسی است. در این کتاب، بانک کاملی از سؤالات امتحان نهایی و همچنین تعداد زیادی سؤال تألیفی به صورت طبقه‌بندی‌شده و درس‌به‌درس ارائه شده است. در پایان کتاب نیز، درس‌نامه‌هایی مختصر و مفید به صورت نموداری و جدولی آورده شده که هم جذابیت ویژه‌ای برای مخاطبان دارد و هم منبع بسیار خوبی برای جمع‌بندی مطالب کتاب درسی است.

امید دارم که تلاش من و همکارانم در تألیف و تولید این کتاب، در وهله اول باعث علاقه‌مندی شما به این درس، و در ادامه، موجب کسب نمره قابل قبول در امتحان نهایی شود.

در انتها، از خانم‌ها الهه آرانی و ندا انصاری که برای تولید این اثر زحمات بسیاری را متقبل شدند و همچنین آقایان سعید ستوده‌مهر و علی سلوکی که ویرایش کتاب را بر عهده داشتند کمال تشکر را دارم.

فهرست مطالب

درسنامه + پاسخ	سؤال	
		درس اول
۴۷	۵	ذخیره دانشی
		درس دوم
۵۰	۹	علوم اجتماعی
		درس سوم
۵۳	۱۲	نظم اجتماعی
		درس چهارم
۵۶	۱۶	کنش اجتماعی
		درس پنجم
۵۹	۲۰	معنای زندگی
		درس ششم
۶۲	۲۴	قدرت اجتماعی
		درس هفتم
۶۶	۲۷	نابرابری اجتماعی
		درس هشتم
۷۰	۳۲	سیاست هویت
		درس نهم
۷۳	۳۶	پیشینه علوم اجتماعی در جهان اسلام
		درس دهم
۷۶	۴۲	افق علوم اجتماعی در جهان اسلام
		ضمیمه: امتحانات نهایی
۹۰	۸۲	■ امتحان نهایی خرداد ۱۴۰۰
۹۰	۸۴	■ امتحان نهایی شهریور ۱۴۰۰
۹۱	۸۵	■ امتحان نهایی خرداد ۱۴۰۱
۹۱	۸۷	■ امتحان نهایی شهریور ۱۴۰۱

امیل دورکیم

ذخیره دانشی

درس ۱

درست/ نادرست درست یا نادرست بودن جملات زیر را مشخص کنید.

- ۱- انسان در زندگی اجتماعی با مسائل و مشکلات زیادی مواجه می‌شود، مسائلی مانند آلودگی هوا، فقر، نابرابری و ... همه کسانی که از دانش عمومی برخوردارند، این مشکلات را می‌شناسند و برای حل برخی از آن‌ها راهکارهایی پیشنهاد می‌دهند. (خرداد ۱۴۰۰ خارج)
- ۲- ما اغلب از آگاهی و دانشی که دربارهٔ کنش‌های خود داریم و اهمیت و نقشی که این آگاهی در زندگی ما دارد، غافلیم. (خرداد ۱۴۰۰)
- ۳- دانش عمومی برای زندگی اجتماعی، مانند هوا برای انسان است. (شهریور ۱۴۰۰ - دی ۹۹ خارج)
- ۴- تلاش‌های علمی به تدریج بر ذخیرهٔ دانش علمی جامعه می‌افزاید و دانش عمومی را غنی‌تر می‌کند. (خرداد ۹۹)
- ۵- در صورت ایجاد تعارض در ذخیرهٔ دانشی، ارتباط دوسویهٔ دانش عمومی و علمی قطع می‌شود و دانش عمومی از رشد و رونق لازم بازمی‌ماند. (خرداد ۹۹ خارج)
- ۶- ما انسان‌ها دربارهٔ دانش عمومی کم‌تر می‌اندیشیم، از آن بیشتر استفاده می‌کنیم و در تعامل با یکدیگر به کار می‌بریم. (خرداد ۹۹ - شهریور ۹۹)
- ۷- هر وقت در یک جامعه مسئلهٔ خاصی مطرح می‌شود، زمینه برای پیدایش و رشد دانش علمی دربارهٔ آن نیز فراهم می‌گردد. (دی ۹۹)
- ۸- کنش آدمی وابسته به آگاهی است و بدون آن انجام نمی‌شود. (دی ۹۹ خارج)
- ۹- کسی که دانش علمی دارد، قدرت پیدا می‌کند از حقایق موجود در شناخت علمی دفاع کند. (خرداد ۹۸ خارج)
- ۱۰- جهان اجتماعی یعنی جامعه و فرهنگی که در آن زندگی می‌کنیم، دانش عمومی را در اختیار ما قرار می‌دهد. (خرداد ۹۸ خارج)
- ۱۱- جهان‌های اجتماعی مختلف براساس هویت فرهنگی خود تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند. (شهریور ۹۸)
- ۱۲- هر آن‌چه افراد از تجربه‌های فردی و اجتماعی خود و مطالعات مدرسه‌ای و دانشگاهی می‌آموزند، دانش عمومی آن‌ها را شکل می‌دهد. (شهریور ۹۸)
- ۱۳- ذخیرهٔ دانشی، راهنمای زندگی افراد، گروه‌ها، اقوام و امت‌ها است. (شهریور ۹۸)
- ۱۴- علوم انسانی و اجتماعی بومی، باید در حل مسائل و مشکلات جامعهٔ ما، مفید و کارآمد باشد. (شهریور ۹۸)
- ۱۵- در اوایل قرن بیستم میلادی عده‌ای در جهان غرب پیدا شدند که به جای روش، بر موضوع علوم تأکید کردند. (شهریور ۹۸)
- ۱۶- گاهی در جامعه، میان دانش علمی و دانش عمومی تعارض‌هایی پدید می‌آید و افراد برای حل این تعارض‌ها تلاش می‌کنند. (شهریور ۹۸)

جای خالی جای خالی را با عبارت مناسب کامل کنید.

- ۱۷- علوم انسانی و اجتماعی بومی (ایرانی و اسلامی) باید همسو با خودمان و ناظر به حل مسائل جامعهٔ ما باشد. (خرداد ۱۴۰۱)
- ۱۸- جهان متجدد براساس هویت خود، فقط علم تجربی را دانش علمی می‌داند. (خرداد ۱۴۰۱ خارج)
- ۱۹- کسی که دارد، قدرت پیدا می‌کند از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع کند. (خرداد ۱۴۰۰ خارج)
- ۲۰- دانش عمومی بخش ذخیرهٔ دانشی ما است. (خرداد ۱۴۰۰ خارج)
- ۲۱- دربارهٔ پدیده‌های اجتماعی هم دانش و هم دانش وجود دارد. (خرداد ۹۹ خارج)
- ۲۲- جهان اجتماعی یعنی جامعه و فرهنگی که در آن زندگی می‌کنیم، دانش لازم برای زندگی یا همان را در اختیار ما قرار می‌دهد. (دی ۹۹)
- ۲۳- هر وقت در یک جامعه مسئلهٔ خاصی مطرح می‌شود، زمینه برای پیدایش و رشد دربارهٔ آن نیز فراهم می‌گردد. (دی ۹۹ - خرداد ۹۸ خارج)
- ۲۴- کسی که دانش علمی دارد، به درک عمیقی از جهان اجتماعی خود می‌رسد و آسیب‌ها و اشکالات آن را پیدا می‌کند. (دی ۹۹ - خرداد ۹۸)
- ۲۵- جهان‌های اجتماعی مختلف براساس خود، تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند. (خرداد ۹۸ خارج)
- ۲۶- گسترده‌ترین بخش ذخیرهٔ دانشی است. (شهریور ۹۸)
- ۲۷- انسان‌ها با تولد و ورود به جهان اجتماعی در مجموعه‌ای از آگاهی‌ها و دانش‌ها سهیم می‌شوند؛ به این نوع از دانش، می‌گویند. (دی ۹۷)

- ۲۸- انسان با و از دیده‌ها، شنیده‌ها و خواننده‌هایش فراتر می‌رود.
- ۲۹- اگر دانش نباشد، زندگی اجتماعی مختل می‌شود و جهان اجتماعی فرومی‌پاشد.
- ۳۰- علوم اجتماعی و انسانی همسو با هویت فرهنگی خودمان و ناظر به حل مسائل جامعه ما است.
- ۳۱- جهان غرب براساس هویت دنیوی خود علوم و را علم محسوب نمی‌کرد.

چهار گزینه‌ای

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

(خرداد ۱۴۰۰)

۳۲- گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی است که درباره آن کم‌تر می‌اندیشیم و بیشتر استفاده می‌کنیم.

- ۱ دانش علمی
- ۲ ذخیره آگاهی
- ۳ دانش عمومی
- ۴ علم تجربی

۳۳- دانش علمی، با تأمل و اندیشه در شکل می‌گیرد.

- ۱ ذخیره آگاهی
- ۲ دانش حاصل از زندگی
- ۳ دانش تجربی
- ۴ ذخیره دانشی

۳۴- تعارض میان دانش عمومی و دانش علمی در یک جامعه از چه طریقی حل می‌شود؟

- ۱ به رسمیت شناختن علوم فراتجربی
- ۲ طرح ایده‌های جدید
- ۳ قطع رابطه دوسویه دانش علمی و عمومی
- ۴ ایده علوم انسانی و اجتماعی بومی

۳۵- دیدگاهی که تفاوت دانش عمومی و علمی را در روش آن‌ها می‌داند، معتقد است که دانش عمومی از راه به وجود می‌آید.

- ۱ جامعه‌پذیری
- ۲ روش علمی
- ۳ ذخیره دانشی
- ۴ تأمل و اندیشه

۳۶- چه چیزی به تدریج به ذخیره دانش علمی جوامع می‌افزاید؟

- ۱ تلاش‌های علمی
- ۲ دانش حاصل از زندگی
- ۳ ذخیره آگاهی
- ۴ دانش عمومی

۳۷- عبارت زیر نشانگر تأثیر کدام دانش بر دانش دیگر است؟

«وقوع بحران‌های اقتصادی و معیشتی، می‌تواند زمینه فعالیت‌های علم اقتصاد را فراهم آورد.»

- ۱ دانش علمی بر دانش عمومی
- ۲ ذخیره دانشی بر دانش عمومی
- ۳ دانش علمی بر دانش حاصل از زندگی
- ۴ دانش عمومی بر دانش علمی

کشف ارتباط

عبارت مناسب را از ستون مقابل انتخاب کنید.

(ترکیب شهریور ۹۹ و دی ۹۹)

● هر یک از عبارات سمت راست به کدام یک از مفاهیم سمت چپ اشاره دارد؟

ستون B

- الف) هویت فرهنگی
- ب) ذخیره دانشی
- پ) جهان اجتماعی
- ت) دانش عمومی
- ث) دانش علمی

ستون A

- ۳۸- برای زندگی اجتماعی مانند هوا است.
- ۳۹- جهان‌های اجتماعی مختلف براساس آن تعاریف متفاوتی از علم دارند.
- ۴۰- هر فرد، گروه، جامعه و امتی آن را دارد.
- ۴۱- با تأمل در دانش عمومی حاصل می‌شود.

● هر یک از موارد سمت راست به کدام یک از موارد سمت چپ اشاره دارد؟

ستون B

- الف) جهان اجتماعی
- ب) شناخت علمی
- پ) تعقل
- ت) آگاهی
- ث) دانش عمومی

ستون A

- ۴۲- ویژگی کنش انسانی
- ۴۳- جامعه و فرهنگی که در آن زندگی می‌کنیم.
- ۴۴- مجموعه‌ای از دانش‌ها که در آن با دیگران شریکیم.
- ۴۵- ابزار فراتر رفتن از دیده‌ها و شنیده‌ها

پاسخ کوتاه

به سؤالات زیر پاسخ کوتاه بدهید.

- ۴۶- تعارض میان دانش علمی و دانش عمومی چگونه حل می‌شود؟ (ذکر یک مورد)
 ۴۷- یک مورد از ویژگی‌های علوم انسانی و اجتماعی بومی (اسلامی و ایرانی) را بنویسید.
 ۴۸- اگر در یک جامعه، مسئله خاصی مطرح شود، زمینه برای پیدایش و رشد کدام بخش ذخیره دانشی، فراهم می‌گردد؟
 ۴۹- جهان متجدد براساس هویت دنیوی خود کدام علم را دانش علمی می‌دانست؟
 ۵۰- توانمندی‌های کسی که دانش علمی دارد را بنویسید. (ذکر یک مورد)
 ۵۱- چرا گاهی بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخش دیگر رها می‌شود؟
 ۵۲- نتایج تعارض در ذخیره دانشی چیست؟ (یک مورد)
 ۵۳- در یک جهان اجتماعی دست‌برداشتن از بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخش دیگر، نتیجه چیست؟
 ۵۴- جهان متجدد، کدام علوم را علم محسوب نمی‌کرد؟
 ۵۵- بهره‌مندی انسان‌ها از تفکر و تعقل برای شناخت جهان، چه نتایجی به همراه دارد؟ (ذکر سه مورد)
 ۵۶- منظور از ذخیره دانشی یا ذخیره آگاهی چیست؟
 ۵۷- چرا ما انسان‌ها مجبور نیستیم خودمان به تنهایی دانش لازم برای تک‌تک کنش‌هایمان را تولید کنیم؟
 ۵۸- چه عاملی به تدریج بر ذخیره دانش علمی جوامع می‌افزاید و دانش عمومی را غنی‌تر می‌کند؟
 ۵۹- مقصود از دانش‌های فراتجربی، کدام دسته از علوم است؟
 ۶۰- چرا ما اغلب از آگاهی و دانشی که نسبت به کنش‌های روزمره خود داریم، غافلیم؟
 ۶۱- جامعه و فرهنگی که در آن زندگی می‌کنیم، کدام بخش از ذخیره دانشی را در اختیار ما قرار می‌دهد؟
 ۶۲- علوم انسانی و اجتماعی بومی، باید در حل چه مسائلی مفید و کارآمد باشد؟

کمانکی

عبارت مناسب را داخل کمانک بنویسید.

- ۶۳- هر عبارت کدام‌یک از انواع علوم را نشان می‌دهد؟
 الف) هر وقت در یک جامعه مسئله خاصی مطرح می‌شود، زمینه برای پیدایش آن به وجود می‌آید. (.....)
 ب) جهان اجتماعی آن را در اختیار انسان‌ها قرار می‌دهد. (.....)
 ۶۴- مشخص کنید کدام‌یک از موارد زیر به دانش عمومی و کدام‌یک به دانش علمی تعلق دارد؟
 الف) استفاده از روش‌های آبیاری سنتی در ایران (.....)
 ب) بررسی بحران هویت نوجوانان توسط روان‌شناسان (.....)
 پ) بافت چادرشب توسط زنان روستایی (.....)
 ۶۵- هر عبارت به کدام مفهوم اشاره دارد؟
 الف) راهنمای زندگی هر فرد، گروه، قوم و جامعه است. (.....)
 ب) دانش لازم برای زندگی را در اختیار ما قرار می‌دهد. (.....)
 ۶۶- هر عبارت به کدام نوع دانش و جهان اشاره دارد؟
 الف) در زندگی اجتماعی مانند هوا برای انسان است. (.....)
 ب) براساس هویت دنیوی خود فقط علوم تجربی را علم می‌دانست. (.....)
 ۶۷- هر عبارت به کدام نوع جهان و دانش اشاره می‌کند؟
 الف) دانش عمومی را در اختیار ما قرار می‌دهد. (.....)
 ب) بروز مسائل و مشکلات در یک جامعه می‌تواند زمینه پیدایش و رشد آن را فراهم کند. (.....)
 ۶۸- هر عبارت، مربوط به کدام دیدگاه در ارتباط با تعامل دانش عمومی و علمی است؟
 الف) همه دانش‌ها را دانش حاصل از زندگی می‌داند. (.....)
 ب) دانش علمی به دانش تجربی محدود نمی‌شود. (.....)

پاسخ کامل
به سؤالات زیر پاسخ کامل بدهید.

(خرداد ۱۴۰۰ خارج)

(خرداد ۱۴۰۰ خارج - خرداد ۹۹)

(شهریور ۱۴۰۰)

(دی ۱۴۰۰)

- ۶۹- نقش دانش عمومی و دانش علمی را در پدیده اجتماعی زبان بررسی کنید.
- ۷۰- بررسی نمایید در جهان اجتماعی، تعارض میان دانش عمومی و دانش علمی، چگونه حل خواهد شد؟
- ۷۱- دانش علمی چگونه شکل می‌گیرد؟
- ۷۲- ویژگی علوم انسانی و علوم اجتماعی بومی (ایرانی و اسلامی) را بنویسید.
- ۷۳- سه مورد از ویژگی‌های فردی که به دانش علمی درباره یک مسئله خاص رسیده است را ذکر کنید.
- ۷۴- با مثال توضیح دهید که چرا دانش علمی با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی شکل می‌گیرد؟
- ۷۵- تفاوت افرادی که دانش عمومی دارند و افرادی که دانش علمی دارند، در مواجهه با یک بحران چگونه است؟
- ۷۶- براساس دیدگاه سوم درباره رابطه دانش عمومی و علمی، چرا هر دانش علمی با هر دانش عمومی سازگار نیست؟
- ۷۷- اگر فردی بخواهد به تنهایی و بدون توجه و حضور دیگران زندگی کند، دچار چه مشکلاتی خواهد شد؟
- ۷۸- بیان کنید که چرا دانش عمومی، مانند هوا برای زندگی انسان است؟
- ۷۹- وقتی رویکرد تجربی جهان دنیوی به دیگر جوامع نفوذ می‌کند، چه پیامدی به همراه دارد؟
- ۸۰- اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

الف) ذخیره دانشی:

ب) دانش علمی:

درسنامه پاسخ‌های تشریحی

جامعه
شناسی

● اگر این آگاهی‌ها و دانش‌ها نباشد، زندگی اجتماعی ما مختل می‌شود و جهان اجتماعی فرومی‌پاشد.

ویژگی‌های دانش عمومی

۱ از آن‌جا که ما انسان‌ها با هم زندگی می‌کنیم، مجبور نیستیم خودمان به تنهایی و جداگانه، دانش لازم برای تک‌تک کنش‌هایمان را تولید کنیم. جهان اجتماعی (یعنی جامعه و فرهنگی که در آن زندگی می‌کنیم)، دانش لازم برای زندگی یا همان دانش عمومی را در اختیار ما قرار می‌دهد.

۲ دانش عمومی، گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ماست.

۳ ما درباره دانش عمومی کم‌تر می‌اندیشیم؛ بیشتر از آن استفاده می‌کنیم و در تعامل با یکدیگر آن را به کار می‌بریم.

توضیح دانش عمومی برای زندگی اجتماعی، مانند هوا برای انسان است. انسان همواره از هوا استفاده می‌کند، اما اغلب متوجه آن نیست و از اهمیت آن غافل است. او هنگامی متوجه وجود هوا می‌شود که تغییری در آن رخ دهد و تنفس را با مشکل مواجه نماید.

۴ یادگیری دانش عمومی از بدو تولد آغاز می‌شود و تا پایان عمر ادامه می‌یابد.

دانش علمی

تعریف ذخیره دانشی، بخش دیگری نیز دارد که با تأمل و اندیشه در دانش عمومی به دست می‌آید. به این دانش عمیق‌تر و دقیق‌تر، دانش علمی می‌گویند.

دانش عمومی و علمی درباره یک پدیده	● زبان یک پدیده اجتماعی است. ما درباره این پدیده اجتماعی، هم دانش عمومی و هم دانش علمی داریم.
	● دانش کاربران و سخن‌گویان زبان فارسی ← دانش عمومی است.
	● دانش متخصصان زبان فارسی ← دانش علمی و تخصصی است.

ویژگی افراد دارای دانش علمی	۱ به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسند.
	۲ آسیب‌ها و اشکالاتی را که به دانش عمومی راه پیدا کرده‌اند، شناسایی می‌کنند.
	۳ قدرت پیدا می‌کنند که از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع کنند.

نتایج تلاش‌های علمی افراد	● تلاش‌های علمی به تدریج بر ذخیره دانش علمی جهان اجتماعی می‌افزاید.
	● دانش عمومی را غنی‌تر می‌کند.

● دانش علمی با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند. یعنی هر وقت در یک جامعه، مسئله خاصی مطرح می‌شود، زمینه برای پیدایش و رشد دانش علمی درباره آن نیز فراهم می‌شود:

مثال	۱ کاهش یا افزایش بی‌رویه جمعیت در یک کشور، می‌تواند زمینه فعالیت و رشد علم جمعیت‌شناسی را فراهم کند.
	۲ بروز مسائل اقتصادی در یک جامعه می‌تواند زمینه رشد علم اقتصاد را فراهم کند.

تعارض دانش علمی و دانش عمومی

● گاهی میان دانش عمومی و دانش علمی یک جهان اجتماعی تعارض‌هایی پدید می‌آید.

درس

۱

ذخیره دانشی

مشاوره

درس اول کتاب درسی سال دوازدهم، حول محور سه مفهوم می‌پرسد: ۱- ذخیره دانشی، ۲- دانش عمومی، ۳- دانش علمی. تعاریف این سه مفهوم و رابطه آن‌ها با یکدیگر، همواره از سوالات امتحانات نهایی است. این درس، در نوبت اول ۴ نمره دارد و به همراه سایر درس‌های نیم‌سال اول (یعنی درس ۱ تا ۵)، ۵ نمره از نمرات امتحان نهایی را تشکیل می‌دهد.

مقدمه

- روند آگاهی انسان**
- انسان، ابتدا از راه حس (لمس کردن، شنیدن، دیدن و ...) جهان اطراف را می‌فهمد.
 - هنگامی که انسان بتواند سخن بگوید، راه جدیدی برای ارتباط با جهان و فهم آن، پیش رویش باز می‌شود.
 - با سخن گفتن، روند آگاه‌شدن انسان از جهان اطرافش سرعتی شگرف می‌یابد.
 - پس از سخن گفتن، انسان به دریافت‌های حسی خود بسنده نمی‌کند و از دانسته‌های دیگران نیز (از طریق سخن گفتن و پرسش و پاسخ) بهره می‌برد.
 - انسان، با تفکر و تعقل از دیده‌ها و شنیده‌های فراتر می‌رود.
 - معنای پدیده‌های اطراف خود را درک می‌کند.
 - به آگاهی گسترده‌تر و عمیق‌تری از عالم و آدم می‌رسد.

تعریف هر آن‌چه افراد از تجربه‌های فردی و اجتماعی خود، مطالعات مدرسه‌ای، دانشگاهی و ... می‌آموزند، ذخیره آگاهی یا ذخیره دانشی آن‌ها را شکل می‌دهد.

- نکات**
- هر فرد، گروه، قوم، جامعه و امتی یک ذخیره دانشی دارد.
 - ذخیره دانشی، راهنمای زندگی انسان‌هاست.

- ذخیره دانشی انسان، ۱ دانش عمومی (دانش حاصل از زندگی) و ۲ دانش علمی (دانش تخصصی) دو بخش دارد:

دانش عمومی

تعریف ما انسان‌ها با تولد و ورود به جهان اجتماعی، با دیگرانی که در همان جهان اجتماعی زندگی می‌کنند، در مجموعه‌ای از آگاهی‌ها و دانش‌ها سهیم و شریک می‌شویم. این نوع از دانش را دانش عمومی می‌نامند.

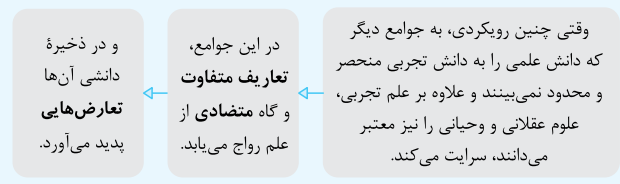
نقش دانش عمومی در زندگی انسان

● کنش آدمی وابسته به آگاهی است و بدون آگاهی انجام نمی‌شود، ولی ما اغلب از آگاهی و دانشی که درباره کنش‌های خود داریم و اهمیت و نقشی که این آگاهی در زندگی ما دارد، غافلیم.

● اگر انسان‌ها در موقعیت جدیدی (مانند یک مهمانی که مهمان‌ها را نمی‌شناسند) قرار بگیرند، دقت و احتیاط بیشتری در انجام کنش‌هایشان دارند. آن‌ها مجبور هستند پیش از انجام دادن هر کاری، فکر کنند تا آگاهی لازم را برای انجام آن به دست آورند.

مثال

جهان‌های اجتماعی مختلف براساس هویت فرهنگی خود، تعاریف متعددی از دانش علمی دارند. مثلاً جهان متجدد، براساس هویت دنیوی خود، فقط علم تجربی را دانش علمی می‌داند و علوم عقلانی و وحیانی را علم محسوب نمی‌کند.

راه‌های حل تعارض‌ها

- ارتباط دوسویه دانش عمومی و دانش علمی قطع می‌شود.
- دانش عمومی به طور همه‌جانبه از دانش علمی حمایت نمی‌کند.
- دانش علمی از رشد و رونق لازم بازمی‌ماند.
- دانش علمی دغدغه و توان لازم برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی را از دست می‌دهد.

ایده علوم انسانی و اجتماعی بومی

• سرایت رویکرد دنیوی به کشور ما، باعث ایجاد تعارض‌هایی شده است. ایده علوم انسانی و اجتماعی بومی (اسلامی و ایرانی) در کشور ما در ارتباط با چنین مشکلاتی مطرح شده است.

- ما دانشی می‌خواهیم که اولاً: همسو با هویت فرهنگی خودمان و ناظر به حل مسائل جامعه ما باشد، یعنی در حل مسائل و مشکلات بومی ما مفید و کارآمد باشد.
- ثانیاً: دغدغه کشف واقعیت و تشخیص درست و غلط داشته باشد، یعنی به زبان و منطق جهان‌شمول سخن بگوید و در گشودن مرزهای دانش علمی به روی جهانیان مشارکت داشته باشد.

نکته

وقتی درباره موضوعی، دانش علمی قابل توجهی فراهم شود، علم ویژه‌ای شکل می‌گیرد. تفاوت علوم، در موضوعات متفاوت آن‌ها است. در اوایل قرن بیستم میلادی، عده‌ای در جهان غرب پیدا شدند که به جای «موضوع» بر «روش» علوم تأکید کردند. آن‌ها فقط علمی که از روش تجربی بهره می‌برند را علم محسوب می‌کردند. این رویکرد از نیمه دوم قرن بیستم با چالش‌هایی مواجه شد. یکی از این چالش‌ها مربوط به علم ریاضی بود.

سه دیدگاه درباره رابطه دانش عمومی و دانش علمی

«برتری دانش علمی»

رویکرد اول

در این دیدگاه، تفاوت دانش علمی با دانش عمومی در روش آن‌ها است.

- دانش علمی از راه حس و تجربه و به صورت نظام‌مند حاصل می‌شود.
- دانش عمومی، از راه جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری حاصل می‌شود.
- دانش علمی (تجربی) راه کشف واقعیت و تنها دانش معتبر است.
- دانش عمومی در مقابل دانش علمی، از ارزش ناچیزی برخوردار است.
- نتیجه: دانش علمی برای حفظ هویت خود باید از ورود دانش عمومی به قلمرو علم جلوگیری کند.

رویکرد دوم

«برتری دانش عمومی»

- این دیدگاه، این ادعا را که دانش علمی، راه کشف واقعیت و دانش عمومی، دانش حاصل از زندگی است انکار می‌کند بنابراین همه دانش‌ها را دانش حاصل از زندگی می‌داند.
- این دیدگاه، برتری دانش تجربی بر دانش حاصل از زندگی را بی‌اعتبار می‌داند و به عکس، دانش عمومی را پایه و اساس هرگونه دانشی می‌داند.
- کشف و بازخوانی واقعیت نیستند.
- دانش‌ها - خلق و بازسازی واقعیت هستند که انسان‌ها برای سامان دادن به زندگی خود تولید می‌کنند.
- در برخی نحل‌های این رویکرد، مرز دانش علمی و دانش عمومی فرومی‌باشد.

رویکرد سوم

«تناسب دانش عمومی و دانش علمی»

- در این دیدگاه دانش علمی به دانش تجربی محدود نمی‌شود، بلکه دانش‌های فراتجربی (عقلانی و وحیانی) را نیز شامل می‌شود که هر کدام ملاک سنجش و اعتباریابی خاص خود را دارد.
- دانش عمومی دانش نامعتبر و غیرموثق نیست، بلکه کم و بیش در آن دانش‌های حقیقی و صحیح نیز وجود دارد.
- دانش علمی به دلیل امکان اعتباریابی، نسبت به دانش عمومی، از اعتبار بیشتری برخوردارند.
- دانش علمی، ضمن ریشه‌داشتن در دانش عمومی، امکان انتقاد از دانش عمومی و تصحیح آن را دارد.
- دانش عمومی بر یکدیگر اثر می‌گذارند و از هم اثر می‌پذیرند و دانش علمی، به مرور متناسب می‌شوند.
- رابطه متقابل نتیجه: از این‌رو، هر دانش علمی با هر دانش عمومی سازگار نیست؛ دارند.

پاسخ سوالات درس ۱

۱. صحیح
۲. صحیح
۳. صحیح
۴. صحیح
۵. غلط؛ در صورت تعارض بین دانش عمومی و علمی، دانش علمی از رشد و رونق لازم بازمی‌ماند.
۶. صحیح
۷. صحیح
۸. صحیح

۹. غلط؛ کسی که دانش علمی دارد، قدرت پیدا می‌کند از حقایق موجود در شناخت عمومی دفاع کند.
۱۰. صحیح
۱۱. صحیح
۱۲. غلط؛ مربوط به ذخیره دانشی است؛ نه دانش عمومی.
۱۳. صحیح
۱۴. صحیح
۱۵. غلط؛ در اوایل قرن بیستم میلادی، عده‌ای در جهان غرب، به جای موضوع بر روش علوم تأکید کردند.
۱۶. صحیح
۱۷. هویت فرهنگی
۱۸. دنیوی
۱۹. دانش علمی
۲۰. گسترده‌ترین
۲۱. عمومی - علمی
۲۲. دانش عمومی
۲۳. دانش علمی
۲۴. دانش عمومی
۲۵. هویت فرهنگی
۲۶. دانش عمومی
۲۷. دانش عمومی (دانش حاصل از زندگی)
۲۸. تعقل - تفکر
۲۹. عمومی
۳۰. بومی
۳۱. عقلانی - وحیانی
۳۲. گزینه «۳»؛ دانش عمومی (دانش حاصل از زندگی)، گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی است. ما کم‌تر درباره آن می‌اندیشیم و بیشتر از آن بهره می‌بریم.
۳۳. گزینه «۲»؛ دانش علمی، با تأمل و اندیشه در دانش عمومی (دانش حاصل از زندگی) شکل می‌گیرد.
۳۴. گزینه «۲»؛ تعارض میان دانش عمومی و علمی، از دو طریق حل می‌شود؛ ۱- طرح ایده‌های جدید ۲- دست برداشتن از بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخش دیگر.
۳۵. گزینه «۱»؛ در این دیدگاه، تفاوت دانش علمی و عمومی، در روش آن‌ها است. دانش عمومی، دانش حاصل از زندگی افراد است که از راه جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری به دست می‌آید.
۳۶. گزینه «۱»
۳۷. گزینه «۴»؛ وقوع بحران‌های اقتصادی، به عنوان یک مسئله خاص، راه را برای پیشرفت علم اقتصاد باز می‌کند. بنابراین، دانش عمومی بر دانش علمی تأثیر دارد.
۳۸. (ت)
۳۹. (الف)
۴۰. (ب)
۴۱. (ث)
۴۲. (ت)
۴۳. (الف)
۴۴. (ث)
۴۵. (پ)
۴۶. طرح ایده‌های جدید - دست برداشتن از بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخش دیگر (ذکر یک مورد کافی است).
۴۷. همسو با هویت فرهنگی خودمان و ناظر به حل مسائل جامعه ما است. - دغدغه کشف واقعیت و تشخیص درست و غلط دارد. (ذکر یک مورد کافی است).
۴۸. دانش علمی
۴۹. تجربی
۵۰. از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع می‌کند.
۵۱. به علت تعارض میان دانش علمی و دانش عمومی
۵۲. ارتباط دوسویه دانش عمومی و دانش علمی قطع می‌شود. - دانش علمی از رشد و رونق لازم باز می‌ماند. (ذکر یک مورد کافی است).
۵۳. تعارض میان دانش علمی و دانش عمومی
۵۴. علوم فراتجربی (عقلانی و وحیانی)
۵۵. انسان از دیده‌ها و شنیده‌ها و خواننده‌هایش فراتر می‌رود - معنای پدیده‌های اطراف خود را درک می‌کند. - به آگاهی گسترده‌تر و عمیق‌تری از عالم و آدم می‌رسد.
۵۶. هر آن‌چه افراد از تجربه‌های فردی و اجتماعی خود، مطالعات مدرسه‌ای و دانشگاهی و ... می‌آموزند، ذخیره آگاهی یا ذخیره دانشی آن‌ها را شکل می‌دهد.
۵۷. زیرا ما انسان‌ها با هم زندگی می‌کنیم. (زیرا جهان اجتماعی آن را در اختیار ما قرار می‌دهد).
۵۸. تلاش‌های علمی
۵۹. عقلانی و وحیانی
۶۰. به دلیل عادت
۶۱. دانش عمومی
۶۲. مسائل و مشکلات بومی جامعه ما
۶۳. الف) دانش علمی (ب) دانش عمومی
۶۴. الف) دانش عمومی (ب) دانش عمومی
۶۵. الف) ذخیره دانشی (ذخیره آگاهی) (ب) جهان اجتماعی (جامعه و فرهنگی که در آن زندگی می‌کنیم).
۶۶. الف) دانش عمومی (ب) جهان متجدد
۶۷. الف) جهان اجتماعی (جامعه و فرهنگی که در آن زندگی می‌کنیم.) (ب) دانش علمی
۶۸. الف) رویکرد دوم (ب) رویکرد سوم
۶۹. زبان، یک پدیده اجتماعی است. ما درباره این پدیده اجتماعی هم دانش علمی و هم دانش عمومی داریم. با مقایسه دانش کاربران و سخنگویان زبان فارسی (دانش عمومی) با دانش متخصصان زبان فارسی (دانش علمی) به تفاوت این دو دانش پی می‌بریم.
۷۰. گاهی با دست برداشتن از بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخش دیگر و گاه با طرح ایده‌های جدید.
۷۱. دانش علمی با تأمل و اندیشه در دانش عمومی به دست می‌آید. این دانش برای حل مسائل و مشکلات زندگی، شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند.
۷۲. دانشی که همسو با هویت فرهنگی خودمان و ناظر به حل مسائل جامعه ما باشد. هم‌چنین دغدغه کشف واقعیت و تشخیص درست و غلط داشته باشد.

مقدمه

انسان‌ها با کنش‌های اجتماعی خود، اجتماعات انسانی را شکل می‌دهند؛ اما این اجتماعات پس از شکل‌گیری، بر زندگی و رفتار انسان‌ها تأثیر می‌گذارند. به عبارت روشن‌تر، ما انسان‌ها متأثر از اجتماعاتی هستیم که خود آن‌ها را پدید می‌آوریم. مطالعه علمی این اجتماعات به شکل‌گیری علوم اجتماعی انجامید.

تعریف علوم اجتماعی

به دانش‌هایی گفته می‌شود که اجتماعات انسانی و چگونگی اثرگذاری آن‌ها بر کنش‌ها و شیوه زندگی ما و همچنین اثرپذیری آن‌ها از کنش‌ها و شیوه زندگی ما را به روش علمی مطالعه می‌کند.

علمی است که کنش‌های اجتماعی انسان و پیامدهای آن را مطالعه می‌کند.

علوم انسانی و علوم اجتماعی (مقایسه علوم اجتماعی با علوم انسانی، علوم طبیعی و فلسفه)

هر علمی درباره موضوع خاصی بحث می‌کند؛ به واقع «موضوع علوم» عامل تمایز علوم از یکدیگر هستند.

علوم طبیعی

موضوع: موضوع علوم طبیعی، پدیده‌های طبیعی است. پدیده‌های طبیعی، به اقدام و عمل انسان‌ها وابسته نیستند؛ بلکه مستقل از اراده انسان‌ها و اهداف و معانی مورد نظر آن‌ها وجود دارند.

مثال: زمین‌شناسی و نجوم، از علوم طبیعی هستند؛ زیرا به مطالعه پدیده‌های طبیعی می‌پردازند. زمین‌شناسی درباره زمین بحث می‌کند و نجوم، سیاره‌ها و ستاره‌ها را مطالعه می‌کند.

نکته: علوم طبیعی، قوانین طبیعت و پدیده‌های طبیعی را می‌شناسد. بنابراین، فعالیت‌های غیرارادی انسان‌ها (مانند ضربان قلب و ...) در علوم طبیعی مانند علم پزشکی بررسی می‌شود.

علوم انسانی

موضوع: علوم انسانی درباره کنش‌های انسان و آثار و پیامدهای آن بحث می‌کند. منظور از فعالیت انسان، کنش انسانی است که با آگاهی و اراده انجام می‌شود و هدف و معنای خاصی دارد. شناخت کنش انسانی در علوم انسانی، بدون فهم هدف و معنای آن ممکن نیست.

مثال: روان‌شناسی و اخلاق که به بررسی کنش‌های آدمیان می‌پردازند، از علوم انسانی محسوب می‌شوند.

موضوع: موضوع فلسفه، اصل وجود است؛ یعنی به موجودی خاص مانند موجودات طبیعی، انسانی و اجتماعی نمی‌پردازد؛ بلکه قوانین کلی موجودات را شناسایی می‌کند.

مثال: فلسفه، قوانینی را مطالعه می‌کند که شامل همه موجودات می‌شود و مخصوص موجودات طبیعی، اجتماعی، یا انسانی نیست. مانند قانون علیت که براساس آن، هر پدیده طبیعی، انسانی و اجتماعی، علتی دارد و خودبه‌خود به وجود نمی‌آید.

نتیجه: فلسفه، نه جزء علوم طبیعی است و نه جزء علوم اجتماعی و انسانی؛ بلکه خود دانشی مستقل است.

برای فهم جایگاه علوم اجتماعی، ابتدا باید انواع کنش‌های انسانی را به یاد آوریم. کنش‌های انسانی، به کنش‌های فردی و اجتماعی تقسیم می‌شوند. کنش‌های فردی بدون توجه به دیگران انجام می‌شوند؛ اما کنش‌های اجتماعی، با در نظر گرفتن دیگران محقق می‌شوند. بنابراین کنش‌های انسانی، عام‌تر از کنش‌های اجتماعی هستند.

۷۳. کسی که دانش علمی دارد: ۱- به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد. ۲- آسیب‌ها و اشکالاتی را که به دانش عمومی راه پیدا کرده‌اند، شناسایی می‌کند. ۳- قدرت پیدا می‌کند که از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع کند.

۷۴. دانش علمی با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی، شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند؛ یعنی هر وقت در یک جامعه، مسئله خاصی مطرح می‌شود، زمینه برای رشد و پیدایش دانش علمی درباره آن نیز فراهم می‌گردد؛ مثلاً کاهش و یا افزایش بی‌رویه جمعیت یک کشور، می‌تواند زمینه فعالیت و رشد علم جمعیت‌شناسی و بروز مسائل اقتصادی در یک جامعه می‌تواند زمینه رشد علم اقتصاد را فراهم کند.

۷۵. همه کسانی که از دانش عمومی برخوردارند، این مشکلات را می‌شناسند و برای حل برخی از آن‌ها راهکارهایی پیشنهاد می‌دهند. اما افرادی که درباره این مسائل شناخت علمی دارند، از شناختی دقیق‌تر برخوردارند و می‌توانند برای حل آن‌ها راه‌حل‌هایی صحیح پیدا کنند.

۷۶. دانش علمی ضمن ریشه داشتن در دانش عمومی، امکان انتقاد از دانش عمومی و تصحیح آن را دارد. دانش عمومی و دانش علمی رابطه متقابل دارند. بر یکدیگر اثر می‌گذارند و به مرور متناسب می‌شوند. از این‌رو هر دانش علمی، با هر دانش عمومی سازگار نیست.

۷۷. چنین فردی در برخورد با موقعیت‌های بسیاری که از آن‌ها آگاهی ندارد، با مشکل مواجه می‌شود و نمی‌تواند کاری انجام دهد. هم‌چنین اگر بخواهد برای انجام دادن هر کاری بیندیشد، زندگی‌اش بسیار پرزحمت می‌شود.

۷۸. زیرا انسان از هوا استفاده می‌کند، اما اغلب موارد متوجه آن نیست و از اهمیت آن غافل است. ما هنگامی متوجه وجود هوا می‌شویم که در آن تغییری رخ دهد و تنفس ما با مشکل مواجه شود. به همین ترتیب ما اغلب از آگاهی‌هایی که در کنش‌های ما موجود است، غافلیم.

۷۹. در این جوامع، تعاریف متفاوت و گاه متضادی از علم رواج می‌یابد و در ذخیره دانشی آن‌ها تعارض‌هایی پدید می‌آورد.

۸۰. الف) هر آنچه افراد از تجربه‌های فردی و اجتماعی زندگی خود، مطالعات مدرسه‌ای، دانشگاهی و ... می‌آموزند، ذخیره دانشی یا ذخیره آگاهی آن‌ها را تشکیل می‌دهد. ب) بخشی از ذخیره دانشی است که با تأمل و اندیشه در دانش عمومی دست می‌آید و عمیق‌تر و دقیق‌تر از دانش عمومی است.

درس

۲

علوم اجتماعی

مشاوره

در این درس، ابتدا مفهوم علوم اجتماعی را بررسی می‌کنیم و سپس، این دسته از علوم را با سایر علوم بشری (علوم انسانی، علوم طبیعی و فلسفه) مقایسه خواهیم کرد. در ادامه به مهم‌ترین بخش درس، یعنی «فواید علوم اجتماعی» خواهیم پرداخت و در نهایت، اندکی در ارتباط با جامعه‌شناسی که یکی از علوم اجتماعی است) بحث می‌کنیم. در امتحانات نوبت اول، ۳ نمره از این درس طرح می‌شود و در نوبت دوم نیز، به همراه سایر درس‌های نیم‌سال اول، ۵ نمره امتحانات نوبتی را تشکیل می‌دهد.

ردیف	امتحان نهایی: جامعه‌شناسی ۳		رشته: علوم انسانی	تاریخ امتحان: خرداد ۱۴۰۱	شماره
	امتحان شماره ۲		پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه	مدت امتحان: ۸۰ دقیقه	
۱	<p>عبارت‌های صحیح و غلط را مشخص کنید.</p> <p>(الف) علوم اجتماعی، ظرفیت دآوری درباره علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن را دارند.</p> <p>(ب) انسان در دیدگاه جامعه‌شناسی تبیینی نه تنها یک موجود طبیعی پیچیده دانسته می‌شود، بلکه با سایر موجودات طبیعی تفاوت‌های بنیادی دارد.</p> <p>(پ) انقلاب‌های اجتماعی، اندیشه‌های جدید، شاهکارهای هنری و اختراعات بزرگ، هنگامی پدید می‌آیند که انسان نظم موجود را رعایت کند.</p> <p>(ت) ماکس وبر تفهم را روش مستقلی برای علوم انسانی نمی‌دانست بلکه آن را مقدمه و پیش‌نیازی برای روش علمی که همان روش تجربی بود، می‌انگاشت.</p>				
۲	<p>جای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.</p> <p>(الف) علوم انسانی و اجتماعی بومی (ایرانی و اسلامی) باید همسو با خودمان و ناظر به حل مسائل جامعه خودمان باشد.</p> <p>(ب) برخی رویکردها برای دستیابی به پاسخ‌های ساده و کاملاً قابل پیش‌بینی درباره چرایی وقوع پدیده‌های اجتماعی، پیچیدگی و عمق این پدیده‌ها را نادیده می‌گیرند و از آن‌ها می‌کنند.</p> <p>(پ) ثروت، درآمد و پاداش مالی، از ابزارهای اعمال قدرت است.</p> <p>(ت) طرفداران قشربندی اجتماعی چنین می‌پندارند که نابرابری‌های اجتماعی نتیجه تفاوت‌ها یا هستند؛ بنابراین عادلانه‌اند.</p> <p>(ث) یکی از راه‌های آشتی، اتحاد و دوستی در میان گروه‌ها و ملت‌ها است.</p> <p>(ج) ابن خلدون در مطالعات خود، به روش عقلی توجه چندانی نداشت و بیشتر از روش حسی و تجربی استفاده می‌کرد و بنابراین از سخنی نگفت.</p> <p>(چ) واقعیت‌هایی که با آگاهی و اراده انسان به وجود می‌آیند، مانند ارزش‌ها و آرمان‌ها با شناسایی می‌شود.</p>				
۳	<p>پاسخ صحیح را مشخص کنید.</p> <p>۱- مهم‌ترین منبع قدرت در جوامع امروزی کدام است؟</p> <p>(۱) شخصیت (۲) سازمان (۳) یکپارچگی نظام (۴) ثروت</p> <p>۲- برخی تفاوت‌ها مانند رنگ پوست، زبان، اثر انگشت نامیده می‌شود.</p> <p>(۱) تفاوت‌های رتبه‌ای (۲) نابرابری اجتماعی (۳) نابرابری طبیعی رتبه‌ای (۴) تفاوت‌های اسمی</p> <p>۳- در اواخر قرن بیستم به جای کشمکش طبقاتی، محور اصلی مباحثات فکری و سیاسی شد.</p> <p>(۱) قدرت (۲) ثروت (۳) هویت (۴) قشربندی</p> <p>۴- دانشمندان برای کسب دانش درباره پدیده‌های طبیعی، مادی و محسوس از کدام نوع عقل استفاده می‌کنند؟</p> <p>(۱) عقل ابزاری (۲) عقل تفسیری (۳) عقل انتقادی (۴) عقل تجویزی</p> <p>۵- مقبولیت و مرجعیت در فرهنگ عمومی جامعه ایران موجب شد که دو انقلاب اجتماعی در یک قرن در جامعه ایران شکل بگیرد.</p> <p>(۱) علوم اجتماعی (۲) علم فقه (۳) علم تاریخ (۴) علم جامعه</p>				
۴	<p>به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.</p> <p>(الف) تعارض میان دانش علمی و دانش عمومی چگونه حل می‌شود؟ (ذکر یک مورد)</p> <p>(ب) علت شکل‌گیری رویکردهای مختلف در جامعه‌شناسی چیست؟</p> <p>(پ) چگونه نظم‌های پنهان و شگفت‌انگیز زندگی انسان کشف می‌شود؟</p> <p>(ت) چگونه می‌توان مسائل زندگی جوانان و آرزوهای آن‌ها را فهمید و آنان را یاری کرد؟</p> <p>(ث) هر کنش سیاسی با چه هدفی انجام می‌شود؟</p> <p>(ج) نتایج حذف مالکیت خصوصی در دیدگاه مخالفان قشربندی اجتماعی را بنویسید. (ذکر یک مورد)</p> <p>(چ) در دیدگاه الگوی مطلوب قرآنی، معیار برتری و بزرگی چیست؟</p> <p>(ح) در فرهنگ اسلام، مسلمانان به آموختن کدام نوع علم تشویق شده‌اند؟</p> <p>(خ) ویژگی‌های جامعه مطلوب فقه شیعه را بنویسید. (ذکر یک مورد)</p>				

ردیف	امتحان شماره ۲	پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه	رشته: علوم انسانی	تاریخ امتحان: شهریور ۱۴۰۱	شماره
			جامعه‌شناسی ۳	مدت امتحان: ۸۰ دقیقه	
۱	عبارت‌های صحیح و غلط را مشخص کنید. الف) ما انسان‌ها با تولد و ورود به جهان اجتماعی با دیگرانی که در همان جهان اجتماعی زندگی می‌کنند، در مجموعه‌ای از آگاهی‌ها و دانش‌ها سهیم و شریک می‌شویم. ب) برداشت روزافزون از منابع تجدیدناپذیر، از جمله تغییراتی است که یک نظام اجتماعی در محیط ایجاد می‌کند و رشد جمعیت نیز از جمله تغییراتی است که یک نظام در خود ایجاد می‌کند. پ) در جامعه‌شناسی تبیینی نه تنها ارزش‌بودن مهربانی و فداکاری قابل مشاهده و فهم است بلکه با استفاده از روش‌های تجربی می‌توان گفت که مهربانی یک فضیلت اخلاقی و کینه‌توزی یک رذیلت اخلاقی است. ت) پرسش از معنای زندگی و ده‌ها پرسش دیگر مرتبط با آن، همواره ذهن انسان‌ها و بسیاری از اندیشمندان را به خود مشغول کرده است. این پرسش‌ها در جهان متجدد و در میان صاحب‌نظران علوم اجتماعی نیز مطرح بوده است.	۱	۳	جای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. الف) یکسان‌دانستن طبیعت و جامعه، انسان‌ها را به پیچ و مهره‌های تقلیل می‌دهد. ب) حس و تجربه از ابزارهای مهم شناخت علمی هستند، اما روش تجربی توان فهم انسان‌ها را ندارد. پ) جامعه‌شناسان در مطالعه نابرابری‌های اجتماعی به در جوامع توجه دارند. ت) اندیشمندان اجتماعی معتقدند که سیاست هویت متعلق به دوره است که هویت‌ها موضوعی برای نزاع و درگیری می‌شوند. ث) در فرهنگ اسلام، مسلمانان به آموختن تشویق شده‌اند و از یادگیری علمی که فایده‌ای نداشته باشد منع گردیده‌اند. ج) فقه اسلامی با به رسمیت شناختن تفاوت‌های قومی، نژادی، زبانی و فقهی، این تفاوت‌ها را به فرصتی برای شکل‌گیری تبدیل می‌کند.	۲
۳	پاسخ صحیح را مشخص کنید. ۱- با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند: (۱) دانش عمومی (۳) دانش علمی ۲- در کدام رویکرد به نابرابری اجتماعی، چنین می‌پندارند که «نابرابری‌های اجتماعی نتیجه تفاوت‌ها یا نابرابری‌های طبیعی هستند، بنابراین عادلانه‌اند»: (۱) طرفداران عدالت اجتماعی (۳) مخالفان مالکیت خصوصی ۳- امام علی <small>علیه السلام</small> می‌فرماید: «مردم دشمن چیزی هستند که نمی‌شناسند»، این عبارت به کدام الگوی هویتی اشاره دارد؟ (۱) الگوی همانندسازی (۳) الگوی تکثرگرا ۴- هنگامی که در سخن گفتن با دیگری از زبان خود برای اصلاح یک رابطه ظالمانه استفاده می‌کنیم، از کدام نوع عقل استفاده می‌کنیم؟ (۱) عقل تفسیری (۲) عقل تجربی (۳) عقل انتقادی (۴) عقل ابزاری ۵- جامعه اسلامی با استفاده از، رفتارها و هنجارهای اجتماعی را ارزیابی و نقد می‌نماید و درباره آن‌ها داوری می‌کند. (۱) علم فقه (۲) علم تاریخ (۳) علم جامعه (۴) علوم ابزاری	۳	۲/۵	۱) مخالفان قشربندی اجتماعی ۲) طرفداران قشربندی اجتماعی ۳) امام علی <small>علیه السلام</small> می‌فرماید: «مردم دشمن چیزی هستند که نمی‌شناسند»، این عبارت به کدام الگوی هویتی اشاره دارد؟ ۱) الگوی همانندسازی ۲) الگوی تعارف هویت‌ها ۳) الگوی تکثرگرا ۴) الگوی تنازع هویت‌ها ۵- جامعه اسلامی با استفاده از، رفتارها و هنجارهای اجتماعی را ارزیابی و نقد می‌نماید و درباره آن‌ها داوری می‌کند. ۱) علم فقه ۲) علم تاریخ ۳) علم جامعه ۴) علوم ابزاری	۳
۴	به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید. الف) یک مورد از پیامدهای تعارض در ذخیره دانشی جوامع را بنویسید. ب) موضوع مورد مطالعه جامعه‌شناسی خرد چیست؟ پ) نظم اجتماعی نتیجه چیست؟ ت) تأثیر نادیده‌گرفتن معنای کنش بر مطالعات تبیینی را بنویسید. ث) برای فهمیدن دلالت‌های کنش چه باید کرد؟ ج) دو مورد از منابع و عوامل قدرت را نام ببرید. چ) رویکرد ابن‌خلدون در مقایسه با فارابی چگونه است؟ ح) شناسایی خوبی عدالت و بدی ظلم چگونه امکان‌پذیر است؟	۴	۴	۴	